

Čís. 16294. ' 7 ' .

Byla-li odpůrcem popřena skutečnost, jež má býti prokázána listinou, je provedení důkazu naříditi průvodním usnesením (§ 277 c. ř. s.).

Zda jest tehda, když byl dotčený důkaz po jeho připuštění soudem vinou té neb oné strany zmařen, připustiti důkaz výslechem stran podle § 371 c. ř. s., jest ponecháno volnému uvážení soudcovskému (§ 307, odst. 2, c. ř. s.).

Bylo-li v pachtovní smlouvě ujednáno, že jest po smrti výměnkáře odváděti výměnek třetí osobě (propachtovateli), jest na ní, aby zařídila potřebné v příčině odvádění dávek, když v téže obci, kde žil výměnkář, nebydlila. Teprve kdyby smlouvou zavázaný odepřel řádné a včasné plnění výměnkářských dávek, mohl by oprávněný požadovati peněžitou náhradu za ně.

(Rozh. ze dne 14. září 1937, R I 648/37.)

Srv. rozh. č. 9157, 4097 Sb. n. s.

Žalobkyně se na žalovaných pachtýřích domáhá žalobou zaplacení 68.151 Kč 25 h, omezených na 64.909 Kč 25 h s přísl., a to jednak na pachtovním, jednak na peněžité náhradě za naturální výměnkové dávky za dobu od 2. března 1924. Soud první stolice uznal co do částky 27.976 Kč 90 h s přísl. podle žaloby. Odvolací soud zrušil k odvolání žalovaných napadený rozsudek a uložil prvnímu soudu, aby o věci v rozsahu zrušení po právní moci dále jednal a znovu rozhodl, a uvedl v otázkách, o něž tu jde, v důvodech: Žalovaní namítali, že jim žalobkyně ručila za to, že propachtované pozemky mají výměru 86 korců, že však jim ve skutečnosti odevzdala toliko 82.75 korce. Prvý soud námitku odbývá tím, že ji žalovaní nijak neprokázali, a že k ní proto nemohl přihlížeti. Žalovaní naproti tomu udávají, že o svém tvrzení nabídli důkaz katastrálním archem vedle důkazu výslechem stran, že průvodním usnesením nebyl první důkaz připuštěn, že proto nemohli katastrální arch předložiti a že soud měl aspoň provésti výslech stran, při kterém by byli uvedením dat katastrálního archu svá tvrzení prokázali. V § 297 c. ř. s. se arci ustanovuje, že listiny, jichž se strana dovolává na důkaz svých údajů, má soudu předložiti, ale podle názoru odvolacího soudu nemá zanedbání dotčeného předpisu nutně v zápětí ztrátu důkazu. V zákoně se nic takového nepraví a z § 277 c. ř. s. vysvítá, že tehdy, když skutečnost, která má býti listinou prokázána, byla druhou stranou popřena, nutno důkaz o této sporné skutečnosti v průvodním usnesení výslovně připustiti (Neumannův Kom., 3. vydání, strana 1118, rozh. č. 10332 Sb. n. s.). Předpis § 277 c. ř. s. je zcela všeobecný a nelze seznati, proč by neměl platiti i pro důkaz listinami. Poněvadž jde o skutečnost pro rozhodnutí důležitou, měl býti řečený důkaz prvním soudem připuštěn, a jestliže to bylo opominuto, nemůže býti žalovaným dáváno za vinu, že o svém údaji důkaz neprovedli. V té

příčině tedy první soud pochybil a výtku neúplnosti řízení jest odůvodněna. První soud se vlastně o katastrálním archu ani nezmiňuje a jen uvádí, že důkaz výsledkem stran o skutečné výměře žalovanými nabídnutý neprovedl proto, že by prý žalovaným nemohl věřiti, i kdyby své tvrzení potvrdili. To jest ovšem stanovisko nesprávné (viz Neumann, str. 1089), ale netřeba se jím blíže obírat, ježto bude-li důkaz katastrálním archem připuštěn a vinou žalovaných zmařen, nedojde na provedení výsledku stran podle § 371, odst. 2, c. ř. s. Žalobkyně se dožaduje peněžité náhrady za výměnkové dávky, žalovanými jí neodvedené, a první soud jí náhradu tu přiznal. Odůvodňuje to tím, že byli žalovaní povinni po smrti výměnkáře Františka N. odváděti výměnek žalobkyni, a že ježto bydlila v Praze, měli povinnost jí oznámiti, že výměnkářské dávky mají pro ni uchystány, a vyzvati ji, aby jim oznámila, jakým způsobem jí mají býti zaslány, anebo zda si pro ně přijede anebo pošle. To prý žalovaní neučinili a ježto se takto nezachovali podle pachtovní smlouvy, jest žalobkyně oprávněna požadovati na nich místo naturálních dávek náhradu v penězích. Tento názor prvního soudu napadají žalovaní právem jako mylný. O tom, kde a jakým způsobem má býti výměnek plněn, zákon nic neustanovuje, a rozhoduje proto jen ujednání stran. Ve smlouvě z 1. března 1920 se v odst. III. ustanovuje, že jsou pachtýři povinni výměnek Františka N. na usedlosti knihovně váznoucí řádně odváděti, a dodává se: »Kdyby výměník během doby pachtovní zemřel, jsou pachtující tento výměnek povinni odváděti propachtujícímu tak, jak jest výše stanoven.« Nemůže býti pochybné, že se zde odkazuje na zápis výměnku v pozemkové knize, o němž žalovaní předložili ověřený opis tržové smlouvy z 11. listopadu 1910, ve sbírce listin uložené, výslovně se na ní odvolávajíce. Ve smlouvě té se v odst. VII. praví: »Beze srážky z ceny tržové vyhrazují si prodávající František N. pro sebe v prodané usedlosti č. p. 43 v O. následovní doživotní bezplatnou služebnost bytu a následovní doživotný bezplatný každoroční výměnek.« Z toho bezpečně vysvítá, že výměnek měl býti plněn v O. v usedlosti č. p. 43 v O. a že slovo »odváděti«, na které první soud klade hlavní důraz, nemá význam mu přikládáný, právě jako nezáleží na řešení otázky, zda výměnek jest dluh výběrný nebo přínosný. Smlouva z 1. března 1920 byla uzavřena mezi pozůstalostí Františka S., zastoupené mimo jiné dědice i žalobkyní, na jedné straně a žalovanými na druhé straně. Komu z dědiců má býti po smrti Františka N. výměnek odváděn, nebylo určeno. Již z toho je zřejmé, že měl býti plněn v O., jak tomu nasvědčuje také praktická nemožnost zasílání dvou litrů čerstvého mléka denně do Prahy, na kteréžto mléko měl výměnkář nárok. Na tom se nic nezměnilo ani tehda, když později žalobkyně dohodou s ostatními dědici usedlost do vlastnictví převzala, neboť ačkoliv stále bydlila v Praze, nic si v příčině plnění výměnku nevymínila, takže zůstalo při stavu, jak tomu bylo v době ujednání smlouvy. Hledíc na nevyvrácené tvrzení žalovaných, že byli ochotni plniti výměnek, ale že za celou dobu od smrti Františka N. nebyl na nich požadován, schází všeliký zákonný důvod pro jejich povinnost, aby zaplatili žalobkyni na místo

nevybraných dávek naturálních peněžitou náhradou, když tento svůj požadavek žalobkyně vyvozuje toliko ze znění smlouvy a z povahy výměnku jako prý dluhu přínosného. Podle toho sluší z částky žalobkyni přisouzené vyloučiti celkem 19.277 Kč 90 h, ježto přiznání těchto náhrad za výměnkové dávky není zákonem odůvodněno.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl rekursu žalobkyně.

D ů v o d y :

Správně usoudil odvolací soud, že také provedení důkazu listinami jest naříditi průvodním usnesením (§ 277 c. ř. s.), bylo-li popřeno to, co má býti listinami prokázáno, a že zanedbání předpisu § 277 c. ř. s. nemělo pro žalované v zápětí ztrátu důkazu kastrálním archem. V té příčině se poukazuje na správné důvody odvolacího soudu a na rozh. č. 9157 Sb. n. s. Neuznal-li odvolací soud výsledky průvodního řízení za dostačující k zjištění sporné výměry propachtovaných pozemků a zrušil-li rozsudek prvního soudu za účelem provedení důkazu uvedenou listinou, jde o volné hodnocení důkazů, které nepodléhá přezkumu odvolacího soudu. Pokud odvolací soud v té souvislosti doličuje, že na výslech stran podle § 371, odst. 2, c. ř. s. již nedojde, bude-li důkaz katastrálním archem připuštěn a vinou žalovaných zmařen, nelze mu přisvědčiti, neboť podle § 307, odst. 2, c. ř. s. jest ponecháno soudcovskému úsudku, jaký vliv to má na posouzení případnosti, když odpůrce nedostojí příkazu, aby předložil listiny, jichž držbu byl připustil. Je proto vyhrazeno úsudku procesního soudce, aby po pečlivém uvážení všech okolností připustil, bude-li toho třeba. důkaz výslechem stran. Že nelze odepřít již předem straně věrohodnost, nebyla-li dříve slyšena, dovodil správně odvolací soud. Správně jest také rozhodnutí odvolacího soudu v příčině peněžitě náhrady za výměnkové dávky. Strany dojednaly v odst. III pachtovní smlouvy ze dne 1. března 1920, že »pachtující jsou povinni, kdyby během pachtovní doby výměnkář František N. zemřel, výměnek odváděti propachtujícím, jak je výše stanoveno«. Tento poukaz se vztahuje na předcházející dojednání, že »pachtýři jsou povinni, výměnek Františka N., který na propachtované usedlosti vázne, řádně odváděti«. Podle kupní smlouvy ze dne 11. listopadu 1910, na jejímž základě byl výměnek Františka N. knihovně zajištěn, vyhradil si jmenovaný František N. pro sebe v prodané (nyní žalovaným propachtované) usedlosti č. p. 43 v O. doživotní služebnost bytu a doživotní bezplatný každoroční výměnek, záležící v různých naturálních dávkách. Nehledě ani na předpis § 905 obč. zák., jest z dotčených smluvních ustanovení a z povahy výměnkářských dávek patrné, že šlo o závazek žalovaných, který měli i po smrti jmenovaného výměnkáře plniti v u s e d l o s t i č. p. 43 v O. Žalovaní nebyli proto povinni, aby žalobkyni oznámili, že výměnkářské dávky mají pro ni připraveny, a jí vyzvali, aby jim oznámila, jakým způsobem je mají odváděti, nýbrž bylo věcí žalobkyně, aby — když v O. nebydlela — v příčině odvádění výměnkářských dávek v místě plnění zařídila potřebné. Teprve kdyby

žalovaní žalobkyní požadované řádné a včasné plnění byli odepřeli a takto svým zaviněním byli plnění zmařili, byla by žalobkyně podle §§ 920, 1295 obč. zák. oprávněna požadovati na nich peněžitou náhradu. Leč žalobkyně ani netvrdila, že by byla žádala od žalovaných, aby jí odváděli naturální výměnkářské dávky, o nichž žalovaní tvrdili, že je měli pro propachtovatele k dispozici po celou dobu, kdy měly býti odváděny. Za toho stavu věci není toho času odůvodněn žalobkynin nárok na peněžité plnění (obdobně rozh. č. 4097 Sb. n. s.) ani na peněžitou náhradu pro bezdůvodné obohacení.

Čís. 16295.

Projednání pozůstalosti po katolických duchovních.

K tomu, aby pozůstalostní soud postupoval podle dvor. dekr. z 25. dubna 1817, č. 1332, a dvor. dekr. z 30. července 1824, č. 2027 Sb. z. s., se vyžaduje, aby správní úřady zjistily škody na farních budovách a náhradovou částku, aby zemský úřad oznámil pozůstalostnímu soudu výsledek šetření a aby dědici navrhli soudu ohledání a vyšetření dotčených škod. Není-li tu dotčených podmínek, není pozůstalostní soud oprávněn konati šetření o stavebních škodách, rozhodovati o výši náhrady a o jejím zajištění z pozůstalostního jmění. Řízení podle uvedených předpisů lze zahájití toliko před odevzdáním pozůstalosti dědicům.

(Rozh. ze dne 15. září 1937, R I 675/37.)

V pozůstalostní věci po Janu M., děkanovi v D., zemřelém dne 19. listopadu 1918, byl podle § 107 nesp. pat. a dvor. dekr. z 25. dubna 1817, č. 1332 Sb. z. s., ustanoven řádně rok na den 28. prosince 1918 na místě samém na faře v D. k sepsání inventáře a k oddělení jmění farního obročí od vlastního jmění zemřelého, jakož i k zjištění, jakou částku má obročí od pozůstalosti požadovati nebo jí nahraditi. Při roku tom byli přítomni všichni účastníci: zástupce patronátního úřadu, administrátor fary jako duchovní komisař, zákonní dědicové (zůstavitelovi příbuzní) a zástupce obce. Podle protokolu sepsaného dne 28. prosince 1918 prohlásil tehdy zástupce patronátního úřadu, že nemaje po ruce inventář, nemůže se prohlásiti, zda a jaké možné odškodňovací nároky činí proti pozůstalosti. Ani on, ani ostatní účastníci neuplatňovali tehdy proti dotčené pozůstalosti nějaké nároky odškodňovací. Projednání pozůstalosti se konalo teprve 26. října 1921, ježto spisy byly do té doby několikráte u nadřízených úřadů, u finanční prokuratury, u zemské politické správy k volnému nahlédnutí, ale nikdo neoznámil ani neuplatnil, že by pozůstalost měla z důvodu shora uvedeného něco nahraditi do obročí, ačkoliv jmenované úřady podávaly četné jiné návrhy. Usnesením z 12. března 1919, uveřejněným v Úředním listě, bylo k návrhu finanční prokuratury stanoveno svolání pozůstalostních věřitelů na den 9. dubna 1919, ale ani při něm neohlásil nikdo nárok na odškodnění pro kostel a faru. Naopak zemská správa politická dopisem ze dne